

پیوست فرهنگی برنامه‌های تربیت‌بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش

سعید امیریان^۱، مجید سلیمانی^۲، عادل افکار^۳

۱. دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران

Orcid: 0009-0005-8240-9526 Email: Amiriyani.S@iau.ac.ir

۲. گروه تربیت بدنی، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران (نویسنده مسئول)

Orcid: 0009-0002-5170-0459 Email: majid.soleymani@iau.ac.ir

۳. گروه تربیت بدنی، واحد ملایر، دانشگاه آزاد اسلامی، ملایر، ایران

Orcid: 0000-0001-7911-2512 Email: Afkar.adel@iau.ac.ir

چکیده

هدف پژوهش، تدوین پیوست فرهنگی برنامه‌های تربیت‌بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش بود. تحقیق از نوع کیفی با رویکرد تحلیل مضمون انتخاب شد. نمونه پژوهش شامل خبرگان، صاحب‌نظران، متخصصان، مدیران کل دفتر معاونت تربیت‌بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش، اساتید مدیریت ورزشی، اساتید جامعه‌شناسی، معاونین تربیت‌بدنی و سلامت استان‌های کشور، روسای ادارات تربیت‌بدنی استان‌ها و کارشناس مسئولان و کارشناسان تربیت‌بدنی در بخش دختران و پسران که سابقه آموزشی و اجرایی دارند، بودند که به صورت هدفمند و با معیار تعداد حداقل دو پژوهش (تألیف و ترجمه کتاب، انجام طرح پژوهشی، انجام مقالات پژوهشی و همایشی) در زمینه موضوع پژوهش برای اساتید و داشتن تحصیلات دکتری و سابقه مدیریتی بیش از ۵ سال برای مدیران و مسئولان؛ تا رسیدن به حد اشباع نظری انتخاب شدند (۱۸ نفر). ابزار پژوهش شامل مصاحبه اکتشافی (نیمه ساختارمند) بود. روایی ابزار بر اساس اعتبار نمونه، نظر خبرگان و توافق بین مصححان ارزیابی و تأیید گردید. جهت تحلیل یافته‌ها از روش پیشنهادی اترید-استرلینگ (۲۰۰۱) استفاده شد. از نرم‌افزار MaxQDA نسخه Pro به منظور تحلیل مصاحبه‌ها استفاده گردید. نتایج تحلیل مضمون فراگیر و ترسیم شبکه مضامین، نشان داد که پیامدهای منفی فرهنگی برنامه تربیت‌بدنی و سلامت آموزش و پرورش در حال حاضر، شامل فرهنگ ورزش، فرهنگ عمومی، فرهنگ سازمان و فرد-خانواده قرار دارد و توصیه‌ها نیز در ابعاد آموزشی، پژوهشی، خانوادگی و فرهنگ‌سازی قابل تفسیر می‌باشد. نتایج پژوهش می‌تواند به عنوان یک راهنمای کاربردی برای سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان آموزشی و مدیران در حوزه تربیت‌بدنی و سلامت آموزش و پرورش مورد استفاده قرار گیرد و به بهبود کیفیت تربیت‌بدنی و افزایش آگاهی عمومی نسبت به اهمیت سلامت و ورزش در جامعه کمک کند. پیشنهاد می‌شود پیوست فرهنگی در برنامه‌های تربیت‌بدنی مدارس نهادینه شود تا از طریق آموزش، رسانه و مشارکت خانواده‌ها، فرهنگ ورزش تقویت و کیفیت سلامت دانش‌آموزان ارتقا یابد.

کلیدواژه‌گان: فرهنگ ورزش، خانواده، فرهنگ سازی، تربیت‌بدنی، سلامت.

Cultural Attachment for Physical Education and Health Programs in the Ministry of Education

Saeid Amiriyan¹, Majid Solimani², Adel Afkar³

1. PhD student sports management, Ha.c., Islamic Azad University, Hamedan, Iran
2. Department of Physical Education, Mal.C., Islamic Azad University, Malayer, Iran.
(Corresponding Author)
3. Department of Physical Education, Mal.C., Islamic Azad University, Malayer, Iran.

Abstract

The aim of this research was to develop a cultural attachment for the physical education and health programs of the Ministry of Education. The study employed a qualitative approach using thematic analysis. The research sample included scholars, specialists, general directors of the Physical Education and Health Deputy Office of the Ministry of Education, professors of sports management and sociology, provincial deputies of physical education and health, heads of provincial physical education departments, and responsible experts and advisors in both boys' and girls' sections who had educational and executive experience (18 experts). Participants were selected purposefully based on criteria such as a minimum of two academic works (authored or translated books, research projects, or published articles) for professors and a PhD degree with at least five years of managerial experience for officials, continuing until theoretical saturation was achieved. The research tool consisted of exploratory (semi-structured) interviews. The validity of the tool was assessed and confirmed based on sample credibility, expert opinions, and inter-rater agreement. The findings were analyzed using the method proposed by Attride-Stirling (2001), and MaxQDA Pro software was utilized for interview analysis. The results of the comprehensive thematic analysis and thematic network construction indicated that the negative cultural consequences of the current physical education and health programs in the Ministry of Education fall under four main categories: sports culture, public culture, organizational culture, and individual-family culture. Recommendations were categorized into four dimensions: education, research, family, and culture-building. The findings of this study can serve as a practical guide for policymakers, educational planners, and managers in the field of physical education and health, helping to enhance the quality of physical education and raise public awareness about the importance of health and sports. It is recommended that a cultural attachment be institutionalized in physical education programs in schools to strengthen sports culture and improve students' health quality through education, media, and family engagement.

Keywords: sports culture, family, culture-building, Physical Education, Health.

Cultural Attachment for Physical Education and Health Programs in the Ministry of Education

Background and purpose

Physical education and health have a special place in the education system and play a key role in developing students' physical, mental, and social capabilities. High-level documents such as the Fundamental Transformation Document of Education, General Health Policies, and the Comprehensive Scientific Map of the Country emphasize the necessity of linking this field with the culture and values of society. Accordingly, developing a cultural attachment for physical education and health programs is an inevitable necessity that can promote national identity, strengthen a healthy lifestyle, and reduce social harm. At the same time, physical education and sports teach important values such as respect and cooperation, improve health, and reduce the risk of disease. A number of hypotheses at multiple levels show that sports can help improve psychological factors and strengthen the resilience of children and students. Therefore, for physical education and health programs in schools to be more effective, it is essential that these programs are linked to national and religious culture and values. By combining sports with concepts such as ethics, national identity, social empathy, health, and the Iranian-Islamic lifestyle, it is possible to help raise a healthy, motivated generation with a strong cultural identity. However, no research has been conducted on the cultural attachment of physical education and health-related activities, and the cultural expectations of physical education and health-related programs for effective policymaking are in a state of ambiguity. Therefore, the purpose of the present study is to develop a cultural attachment to the physical education programs of the Ministry of Education.

Methodology

The present study is applied in terms of purpose and descriptive and exploratory in terms of research implementation strategy. At the same time, it is categorized in the qualitative research group in terms of data type. Two documentary (library) methods and field methods were used to collect data. The research sample included 18 experts, scholars, specialists, general managers of the Office of the Deputy of Physical Education and Health of the Ministry of Education, sports management professors, sociology professors, provincial deputies of physical education and health of the country, heads of provincial physical education departments, and expert officials and physical education experts in the girls' and boys' sections who have educational and administrative experience. They were selected purposefully and with the criterion of at least two researches (authoring and translating books, conducting research plans, and conducting research and conference papers) in the field of the research topic for professors and having a doctoral degree and more than 5 years of management experience for managers and officials; until reaching theoretical saturation. All samples had doctoral degrees, and out of 18 people, 6 were women and the rest were men. 7 were university professors and 11 were officials and managers.

In analyzing the data obtained from the interviews, thematic analysis was used to create verbal and qualitative patterns regarding cultural attachment. This method, which is one of the efficient methods of qualitative analysis, is an appropriate method for providing skills in recognizing, analyzing, and reporting patterns in qualitative data and is a process that can transform scattered data available in exploratory interviews and researcher studies regarding the antecedents and consequences of cultural attachment into rich and detailed data, and in six steps that are explained below.

Results

The results of the comprehensive thematic analysis and thematic network mapping showed that the negative cultural consequences of the current physical education and health education program include sports culture, general culture, organizational culture, and individual-family culture, and the

recommendations can be interpreted in educational, research, family, and culture-building dimensions. The results of the study can be used as a practical guide for policymakers, educational planners, and managers in the field of physical education and health education and help improve the quality of physical education and increase public awareness of the importance of health and sports in society. It is suggested that cultural attachment be institutionalized in school physical education programs to strengthen sports culture and improve the quality of students' health through education, media, and family participation.

Discussion

The purpose of this research was to develop a cultural attachment to the physical education and health programs of the Ministry of Education. The results of the comprehensive thematic analysis and the network of themes, which are based on the opinions of the experts participating in the research and the study of theoretical foundations, showed that the negative cultural consequences of the physical education and health program of education and training are currently interpreted in the subcategories of sports culture, general culture, organizational culture, and individual-family culture. The agreements and recommendations can also be interpreted in educational, research, family, and culture-building dimensions. However, the negative consequences in the field of sports culture are due to the lack of institutionalization of correct cultural and sports values among students. Sports in schools should be recognized as a tool for strengthening social solidarity, increasing respect for healthy competition, and observing ethical principles. However, it seems that these values are not fully reflected in the current programs. It is suggested that the cultural attachment in physical education programs be developed in such a way that these values are clearly emphasized. In the educational dimension, it is necessary to revise the content of physical education lessons by considering the cultural and value diversity of Iranian society, and physical education teachers should be trained in cultural literacy and moral education through sports. Also, in the research dimension, conducting cultural needs assessment studies in different regions of the country and evaluating the impact of cultural components on students' sports behaviors can help enrich evidence-based decision-making. At the family level, designing programs to empower parents to play an active educational role in their children's sports and promoting families' media literacy about the positive and negative effects of common sports models seems essential. Also, in the culture-building dimension, using the capacity of mass media and social networks to promote desirable cultural norms in student sports and introduce committed and ethical sports models can pave the way for the formation of a constructive cultural discourse in the school environment. The results of the study can be used as a practical guide for policymakers, educational planners, and managers in the field of physical education and health education and help improve the quality of physical education and increase public awareness of the importance of health and sports in society. It is suggested that cultural attachment be institutionalized in school physical education programs to strengthen the culture of sports and improve the quality of students' health through education, media, and family participation.

Ethical Considerations

Compliance with Research Ethical Guidelines

This article has been done considering all ethical principles.

Funding

This article is taken from the doctoral dissertation of the first person.

Authors' Contributions

All authors have participated in designing, implementing and writing all parts of the present study.

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgement

This article is extracted from the doctoral dissertation with the guidance and advice of the author's professors. We would like to thank everyone who helped us with this study.

Keywords: sports culture, family, culture-building, Physical Education, Health.

مقدمه

تربیت بدنی و سلامت در نظام آموزش و پرورش از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است و نقشی کلیدی در توسعه توانمندی‌های جسمانی، روانی و اجتماعی دانش‌آموزان ایفا می‌کند. اسناد بالادستی مانند سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، سیاست‌های کلی سلامت و نقشه جامع علمی کشور، بر ضرورت پیوند این حوزه با فرهنگ و ارزش‌های جامعه تأکید دارند. بر این اساس، تدوین پیوست فرهنگی برای برنامه‌های تربیت بدنی و سلامت، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است که می‌تواند موجب ارتقای هویت ملی، تقویت سبک زندگی سالم و کاهش آسیب‌های اجتماعی شود. در عین حال تربیت بدنی و ورزش ارزش‌های مهم مثل احترام و تعاون را آموزش می‌دهد، سلامتی را بهبود بخشیده و احتمال ابتلا به بیماری‌ها را کم می‌کند. تعدادی از فرضیه‌ها در سطوح چندگانه نشان می‌دهند که ورزش می‌تواند به بهبود فاکتورهای روان‌شناختی و تقویت تاب‌آوری کودکان و دانش‌آموزان کمک کند (خان^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). در عین حال فعالیت بدنی برای سلامتی، رشد و رفاه در کودکان و نوجوانان ضروری است و طیف وسیعی از مزایای مرتبط با سلامت و تندرستی جسمی و روانی را ارائه می‌دهد (وایت^۲ و همکاران، ۲۰۲۱)، توسعه ارتباطات و مهارت‌های اجتماعی (اسمیز^۳ و همکاران، ۲۰۲۲)، شناخت، پیشرفت تحصیلی و سواد بدنی (ویلسون و همکاران، ۲۰۲۲) بخشی از مزایای فعالیت بدنی و ورزش است. در عین حال، ورزش و فعالیت بدنی نیروی اقتصادی قابل توجه داشته که اشتغال ایجاد می‌کند و منجر به توسعه منطقه‌ای و اقتصادی کشورها می‌شود، یک ابزار اقتصادی برای مواجهه با چالش‌های پیشرفت و توسعه ارائه می‌نماید و به کشورها جهت نیل به اهداف توسعه هزاره کمک قابل توجهی می‌کند. تا آنجا که عامل بالاهمیتی بر توسعه سرمایه اجتماعی و انسانی و انسجام اجتماعی دارد و سیاست‌های سازمان ملل متحد نیز در مورد ورزش بر این مسئله که ورزش یک ابزار بسیار مهم برای ایجاد جامعه مدنی و توسعه است و مورد تأکید قرار گرفته است. سهم فزاینده ورزش در تحقق توسعه و صلح، ارتقای بردباری و احترام آن برای همه شناخته شده است (قطعه‌نامه مجمع عمومی سازمان ملل متحد ۲۰۲۰). ترویج برنامه‌های

ورزشی به عنوان عامل تغییر، در دستور کار سند ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار که توسط سازمان ملل متحد تصویب شد، همان چیزی است که از دهه ۱۹۶۰ در سیاست‌ها و خط و مشی گذاری‌ها تبلیغ شده است، اعتقاد بر این است که ورزش رفتار مثبت را تقویت می‌کند و در میان سایر نتایج مثبت، از فعالیت‌های مجرمانه جلوگیری می‌کند (میزدراک^۴ و همکاران، ۲۰۲۱)، به طور کلی ورزش و فعالیت بدنی یک عامل مهم توسعه پایدار است (ویلسون^۵ و همکاران، ۲۰۲۲). در عین حال تربیت بدنی و سلامت یکی از محورهای کلیدی در نظام آموزشی کشور است که نقش مهمی در توسعه توانمندی‌های جسمانی، روانی و اجتماعی دانش‌آموزان دارد. اسناد بالادستی مانند سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، سیاست‌های کلی سلامت، نقشه جامع علمی کشور و سند راهبردی توسعه ورزش، بر اهمیت اجرای برنامه‌های منسجم و هدفمند در این حوزه تأکید دارند. در این راستا، برنامه‌های تربیت بدنی و سلامت باید به گونه‌ای تدوین شوند که ضمن تحقق اهداف آموزشی، به ارتقای سبک زندگی سالم، پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و تقویت ارزش‌های فرهنگی و اخلاقی دانش‌آموزان کمک کنند.

این در حالی است که در اکثر کشورهای جهان، مدارس زمینه بخش مهمی از فعالیت بدنی و ورزش مورد نیاز کودکان و نوجوانان را تدارک می‌بینند (آروف^۶ و همکاران، ۲۰۲۳). شایان توجه است که با توجه به رویکرد اجتماعی-اکولوژیکی (ژانگ^۷ و همکاران، ۲۰۲۳) عوامل بین فردی، محیطی و سیاستی بر توسعه و ارتقاء کیفیت ورزش مدارس اثرگذار است. در زمینه عوامل بین فردی، حمایت اجتماعی، تسهیل کننده جدایی‌ناپذیر فعالیت بدنی و ورزش در کودکان و نوجوانان است، در این راستا کسانی که والدین و همسالان نشان از نظر بدنی فعال هستند به احتمال زیاد خودشان فعال هستند (دیفیور^۸ و همکاران، ۲۰۲۳). باین حال بسیاری از محققان همچون کارل^۹ و همکاران (۲۰۲۳) معتقداند که موفقیت در ورزش قهرمانی و همگانی به موفقیت نهادهای آموزشی زمینه به اشاعه ورزش در مدارس گره خورده است. باین حال توسعه و پیشرفت هر برنامه اجتماعی همچون توسعه برنامه‌ها و فعالیت‌های ورزشی در جامعه یا مدارس نیازمند بستر سازی فرهنگی متناسب با آن جامعه و فرهنگ می‌باشد. هر پروژه یا طرح توسعه‌ای که در یک محیط

6 Arufe

7 Zhang

8 Defever

9 Carl

1 Khan

2 White

3 Smith

4 Mizdrak

5 Wilson

اجرا می‌شود، لاجرم در بستر فرهنگی و درون اقتضائات اجتماعی آن محیط قرار می‌گیرد و دارای آثار و پیامدهای فرهنگی در زندگی ساکنان آن محیط خواهد بود.

فعالیت بدنی یک نظام اصلی که همه نظام‌های فرعی دیگر را زیرپوشش خود دارد و فعالیت بدنی تکامل یافته اصطلاح‌هایی چون تمرین بدنی و فرهنگ بدنی در گذر تاریخ می‌داند این‌ها تعبیری هستند که هنوز هم با فضایی متفاوت، به کار برده می‌شوند: مثلاً کشورهایی مانند روسیه و آلمان و برخی از کشورهای شرق اروپا، برای دلالت بر نظام تربیت بدنی و ورزش "اصطلاح فرهنگ بدنی" را بکار می‌برند (فتحی، ۲۰۰۵).

کشگر (۲۰۱۶)، فرهنگ ورزش را مجموعه باورها و مفروضات انسانی مورد انتظار جامعه در ورزش و رفتار بر اساس ارزش‌ها و هنجارهای مطلوب جامعه شامل رفتار محترمانه با رعایت اخلاق و تکریم فرهنگ سایر ملل و اقوام و ایجاد عادت به ورزش از طریق مدیریت منابع برای خلق شرایط و امکانات ورزش کردن و نمایش نموده‌های ملموس زیبایی‌شناختی و هنرمندانه به عنوان مصنوعات ورزش در جامعه دانست. در عین توسعه فرهنگ ورزش، محققان حمایت اجتماعی را به عنوان متغیر کلیدی مؤثر بر فعالیت جسمانی نوجوانان بر شمرده‌اند. حمایت اجتماعی مشتمل بر اقدامات، گام‌ها و فعالیت‌هایی است که از سوی دیگران مهم برای تسهیل در شکل‌گیری یا تداوم یک رفتار انجام می‌شود.

مطالعات پیوست فرهنگی در صدد است با شناسایی دقیق ویژگی‌ها و منافع‌های فرهنگی محیط و ویژگی‌ها و خصوصیات طرح یا پروژه، آثار و پیامدهایی که اجرای طرح بتواند بر فرهنگ جامعه اثر داشته باشد را احصا کرده و توصیه‌های سیاستی در جهت تقویت آثار مثبت طرح در فرهنگ جامعه و کاهش پیامدهای منفی ناشی از آن در فرهنگ محیط ارائه دهد. علاوه بر آن، پیوست فرهنگی، آن ویژگی‌ها و خصوصیات که فرهنگ محیط می‌تواند آثار مثبتی در جهت تقویت، پیشبرد و تسهیل طرح داشته باشند را شناسایی کرده و سعی در تقویت آن‌ها دارد. همچنین موانع و چالش‌هایی که اقتضائات فرهنگی محیط می‌تواند در روند اجرای فعالیت داشته باشد را احصا کرده و در یک فرآیند تعاملی، سعی در کاهش یا رفع آن‌ها دارد. لذا برای توسعه فعالیت‌های ورزشی در مدارس و حتی جامعه در ابتدا نیازمند تحلیل فرهنگی نیازها و اقتضائات بوده و می‌بایست برای آن پیوست فرهنگی طراحی کرده تا برنامه‌ها متناسب نیازها و انتظارات فرهنگی جامعه باشد. یکی از کلاس‌های درس که دانش‌آموزان با انگیزه در آن حاضر می‌شوند، کلاس‌های

درس تربیت بدنی است. تربیت بدنی و ورزش در مدارس از دیرباز در کشور ما مورد توجه بوده است. تربیت بدنی در مدارس با شناسایی نخبگان ورزشی دانش‌آموز می‌تواند سبب اعتلای ورزش قهرمانی و حرفه‌ای کشور شود. ورزش و تربیت بدنی در مدارس، در اولین گام خود سلامت، شادی و نشاط را برای دانش‌آموزان به ارمغان خواهد آورد و این کارکرد مهم باید مورد توجه بیشتر قرار گیرد. دانش‌آموزان به عنوان آینده‌سازان کشور بسیار نیازمند پرورش آمادگی جسمانی و توسعه سلامتی هستند. علاوه بر این رکن مؤثر توسعه ورزش و تربیت بدنی در مدارس و در بین دانش‌آموزان فرهنگ‌سازی برای آموختن این نکته به دانش‌آموزان است که ورزش می‌تواند در نشاط و سلامت آن‌ها مؤثر باشد. به نظر می‌رسد اولین گام برای داشتن جامعه‌ای سالم و نهادینه‌سازی فرهنگ ورزش و فعالیت‌های بدنی از مدارس آغاز می‌شود. در واقع، نقش تربیت بدنی به عنوان یکی از عوامل تأمین‌کننده سلامت جسمی و روانی جامعه دانش‌آموزان امری بدیهی است. بدین ترتیب که یک برنامه اصولی تربیت بدنی قادر است، ضمن تأمین سلامت جسمانی و روانی دانش‌آموزان، با ایجاد زمینه‌های مساعد برای پرورش استعدادها و بالقوه آنان، موجب توسعه و پویایی کشور شود. از طرفی ایجاد همگرایی بین توسعه تربیت بدنی و فرهنگ‌سازی و ایجاد پیوست فرهنگی برای توسعه ورزش و تربیت بدنی می‌تواند از دو جهت به توسعه تربیت بدنی و ورزش مدارس کمک کند، اول اینکه توسعه فرهنگی ورزش می‌تواند علاقه و انگیزه دانش‌آموزان و خانواده‌ها را به افزایش مشارکت در برنامه‌های تربیت بدنی گسترش دهد و دوم اینکه این فرهنگ‌سازی می‌تواند توجه مسئولین و سیاست‌گذاران را به سمت تربیت بدنی و ورزش جلب کرده و باعث اختصاص بودجه، امکانات و تجهیزات مناسب به این فرایند شود، لذا در کنار توسعه برنامه‌های تربیت بدنی، توسعه فرهنگی و ایجاد پیوست فرهنگی لازم و شایان توجه به نظر می‌رسد. لذا برای اثرگذاری بیشتر برنامه‌های تربیت بدنی و سلامت در مدارس، ضروری است که این برنامه‌ها با فرهنگ و ارزش‌های ملی و مذهبی پیوند بخورند. از طریق تلفیق ورزش با مفاهیمی مانند اخلاق، هویت ملی، همدلی اجتماعی، سلامت و سبک زندگی ایرانی-اسلامی، می‌توان به تربیت نسلی سالم، بانگیزه و دارای هویت فرهنگی قوی کمک کرد. با این حال در زمینه پیوست فرهنگی فعالیت‌های مرتبط با تربیت بدنی و سلامت پژوهشی صورت نگرفته و انتظارات فرهنگی برنامه‌های مرتبط با تربیت بدنی و سلامت برای سیاست‌گذاری اثربخش در هاله‌ای از ابهام قرار

دارد. لذا هدف از پژوهش حاضر تدوین پیوست فرهنگی برنامه‌های تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش می‌باشد.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از منظر هدف کاربردی و از جهت راهبرد اجرای پژوهش توصیفی و اکتشافی است. درعین‌حال از منظر نوع داده در گروه تحقیقات کیفی دسته‌بندی می‌شود. برای گردآوری داده‌ها از دو روش اسنادی (کتابخانه‌ای) و روش میدانی استفاده شده است. نمونه پژوهش شامل ۱۸ نفر از خبرگان، صاحب‌نظران، متخصصان، مدیران کل دفتر معاونت تربیت‌بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش، اساتید مدیریت ورزشی، اساتید جامعه‌شناسی، معاونین تربیت‌بدنی و سلامت استان‌های کشور، روسای ادارات تربیت‌بدنی استان‌ها و کارشناس مسئولان و کارشناسان تربیت‌بدنی در بخش دختران و پسران که سابقه آموزشی و اجرایی دارند، بودند که به صورت هدفمند و با معیار تعداد حداقل دو پژوهش (تألیف و ترجمه کتاب، انجام طرح پژوهشی، انجام مقالات

پژوهشی و همایشی) درزمینه موضوع پژوهش برای اساتید و داشتن تحصیلات دکتری و سابقه مدیریتی بیش از ۵ سال برای مدیران و مسئولان؛ تا رسیدن به حد اشباع نظری انتخاب شدند. همه نمونه‌ها دارای تحصیلات دکتری بودند و از بین ۱۸ نفر، ۶ نفر زن و مابقی مرد بودند. ۷ نفر استاد دانشگاه و ۱۱ نفر از مسئولان و مدیران بودند.

در تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه از روش تحلیل مضمون استفاده شد تا الگوهای کلامی و کیفی در خصوص پیوست فرهنگی خلق شود. این روش که از روش‌های کارآمد تحلیل کیفی است روش مناسبی برای فراهم آوردن مهارت‌های شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است و فرایندی است که می‌تواند داده‌های پراکنده موجود در مصاحبه‌های اکتشافی و مطالعات پژوهشگر در رابطه با پدیده‌ها و پیامدهای پیوست فرهنگی را به داده‌های غنی و تفصیلی تبدیل کند و طی شش گام که در ادامه توضیح داده شده است (براون و کلارک، ۲۰۰۶) صورت گرفت.

جدول ۱. گام‌های فرایند تحلیل مضمون

گام	شرح گام
آشنا شدن با داده‌ها	در این گام پس از مطالعه چندین باره پیشینه با توجه به سؤالات پژوهش یادداشت‌برداری صورت گرفت. همچنین مصاحبه‌ها نیز با هدف آشنایی با داده‌ها مکتوب و نهایتاً ایده‌های موجود در آن‌ها برجسته شد.
ایجاد کدهای اولیه	پس از آشنایی با داده‌ها، کدهای اولیه ایجاد شد. درواقع در کدگذاری به سازماندهی داده‌ها به صورت گروه‌های معنادار پرداخته شده است و جنبه‌های جالب توجه داده‌ها که می‌توانند مبنای الگوهای تکرار شونده (مضامین) باشند شناسایی شد.
جستجوی مضامین	همه داده‌ها کدگذاری و تلفیق شدند و فهرستی از کدهای متفاوت از مجموعه داده‌ها به دست آمد. در این گام تمرکز بر تحلیل در سطح وسیع‌تری از مضامین به جای کدها بوده است و کدها تحلیل می‌شوند تا مشخص شود چگونه کدهای متفاوت می‌توانند ترکیب شوند تا این مضمون جامع‌تر را تشکیل دهند.
بازنگری مضامین	در این گام بررسی می‌شود که مضامین در ارتباط با کدهای استخراج شده باشند و با استفاده از جدول و نقشه‌های فکری این نقشه تماتیک برای کدها و مضامین طراحی شود.
تعریف و نام‌گذاری مضامین	این گام درواقع پالایش مضامین است و زمانی آغاز می‌شود که مجموعه‌ای از مضامین منتخب شکل گرفته باشند. تحلیل مداومی به منظور پالایش ویژگی‌های مضامین و کلیت تحلیل و ایجاد تعاریف و نام‌های واضح برای هر یک از مضامین صورت گرفت.
تحلیل گزارش	پس از آنکه مجموعه‌ای از مضامین کاملاً تحلیل شده را به دست آوردیم، یک گزارش علمی از تحلیل شامل روایتی منسجم و منطقی مرتبط با سؤال پژوهش و پیشینه تهیه می‌شود.

جهت اطمینان از روایتی نتایج مصاحبه و تحلیل مضمون از معیار مقبولیت و قابلیت تأیید استفاده شد. بازنگری توسط شرکت‌کنندگان برای افزایش مقبولیت انجام گرفت. همچنین، در مرحله پایانی، طبقات به دست آمده به پنج نفر از مشارکت‌کنندگان اولیه به منظور بازبینی و تأیید برگردانده و نکات پیشنهادی آنان اعمال شد. برای محاسبه پایایی مصاحبه با روش بازآزمون، از بین

مصاحبه‌های انجام گرفته، چهار مصاحبه انتخاب و هر یک در فاصله زمانی پانزده روز توسط پژوهشگر کدگذاری شدند. میزان پایایی بازآزمون ۸۴/۸ درصد محاسبه شده است که بیانگر قابلیت اعتماد فرایند کدگذاری مصاحبه‌ها توسط پژوهشگر است. دو کدگذار نیز به صورت مستقل به کدگذاری پرداختند. به این منظور از یک دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، آشنا با فرایند کدگذاری،

درخواست شد تا در کدگذاری پژوهش مشارکت کند و در نهایت
نتیجه از حیث پایایی بین دو کدگذار هم قاب قبول (۸۴/۵ درصد)
تعیین شد (جدول ۲ نشان دهنده محاسبه پایایی بین دو کدگذار و
بازآزمون است).

جدول ۲. پایایی بین دو کدگذار و باز آزمون

پایایی بین دو کدگذار				پایایی باز آزمون			
کد مصاحبه‌شوندگان	مجموع کدها در دو مرحله	تعداد کدهای موردتوافق	تعداد کدهای عدم توافق	کد مصاحبه‌شوندگان	مجموع کدها در دو مرحله	تعداد کدهای موردتوافق	تعداد کدهای عدم توافق
۲	۳۶	۱۵	۶	۳	۴۰	۱۶	۸
۱۲	۴۵	۲۰	۵	۵	۳۹	۱۷	۵
۱۵	۶۱	۲۵	۱۱	۱۶	۴۶	۲۰	۶
جمع	۱۴۲	۶۰	۲۲	جمع	۱۲۵	۵۳	۱۹

با توجه به فرمول زیر، پایایی بین دو کدگذاری ۸۴/۵ درصد و پایایی باز آزمون ۸۴/۸ درصد گردید. در این راستا [استملر^۱ \(۲۰۰۱\)](#)، در پژوهش خود میزان پایایی بیشتر از ۶۰ صدم را مورد تأیید و قابل قبول بیان نمود.

$$۱۰۰\% \times \frac{\text{تعداد توافقات} \times 2}{\text{تعداد کل کدها}} = \text{درصد پایایی}$$

از نرم‌افزار MaxQDA نسخه Pro به‌منظور تحلیل مصاحبه‌ها و ترسیم شبکه مضامین استفاده گردید.

یافته‌های پژوهش

جدول ۳. نمونه استخراج مضامین پایه از مصاحبه

ردیف	بخش‌های کلیدی اظهارات	مضمون پایه
۱	در بین دانش آموزان و حتی معلمان ورزش در مدارس، اعتیاد به تلفن همراه کاملاً مشهود است.	اعتیاد به فضای مجازی توسط دانش آموزان و حتی معلمان
۲	برنامه‌های صداوسیما باید با توجه به تغییر نگرش نسل جدید نسبت به ورزش، تغییر یابد و با توجه به نیاز نسل جدید برنامه تولید نماید تا اثربخش باشد. درواقع صداوسیما در این زمینه عملکرد ضعیفی دارد.	عملکرد ضعیف رسانه‌ها در ترویج فرهنگ ورزش در جامعه
	در بین کودکان و به‌خصوص نوجوانان، الگوهای غیرورزشی وجود دارد این امر به خاطر وجود برنامه و انیمیشن‌های خارجی و کم محتوا است.	وجود الگوهای غیرورزشی در بین کودکان و نوجوانان
	دانش آموزان ما از ابتدایی‌ترین امکانات که همان معلم ورزش است محروم می‌باشند. به‌خصوص در مقطع ابتدایی که بیش از سایر مقاطع به معلم ورزش نیاز است.	نداشتن معلم ورزش در مقطع ابتدایی
	درس ورزش در بین خانواده‌ها از اولویت مناسبی برخوردار نمی‌باشد.	در اولویت نبودن درس ورزش در بین سایر دروس از سوی خانواده‌ها و حتی آموزش و پرورش

در مرحله بعدی، با ترکیب مضامین پایه و به وسیله مقایسه و نزدیک سازی مفاهیم، به ۸ مضمون سازماندهنده دست‌یافتیم. در مرحله نهایی نیز مضامین فراگیر استخراج شدند. این دسته‌بندی بر اساس دیدگاه [اتریده استرلینگ \(۲۰۰۱\)](#) و با توجه به جایگاه و

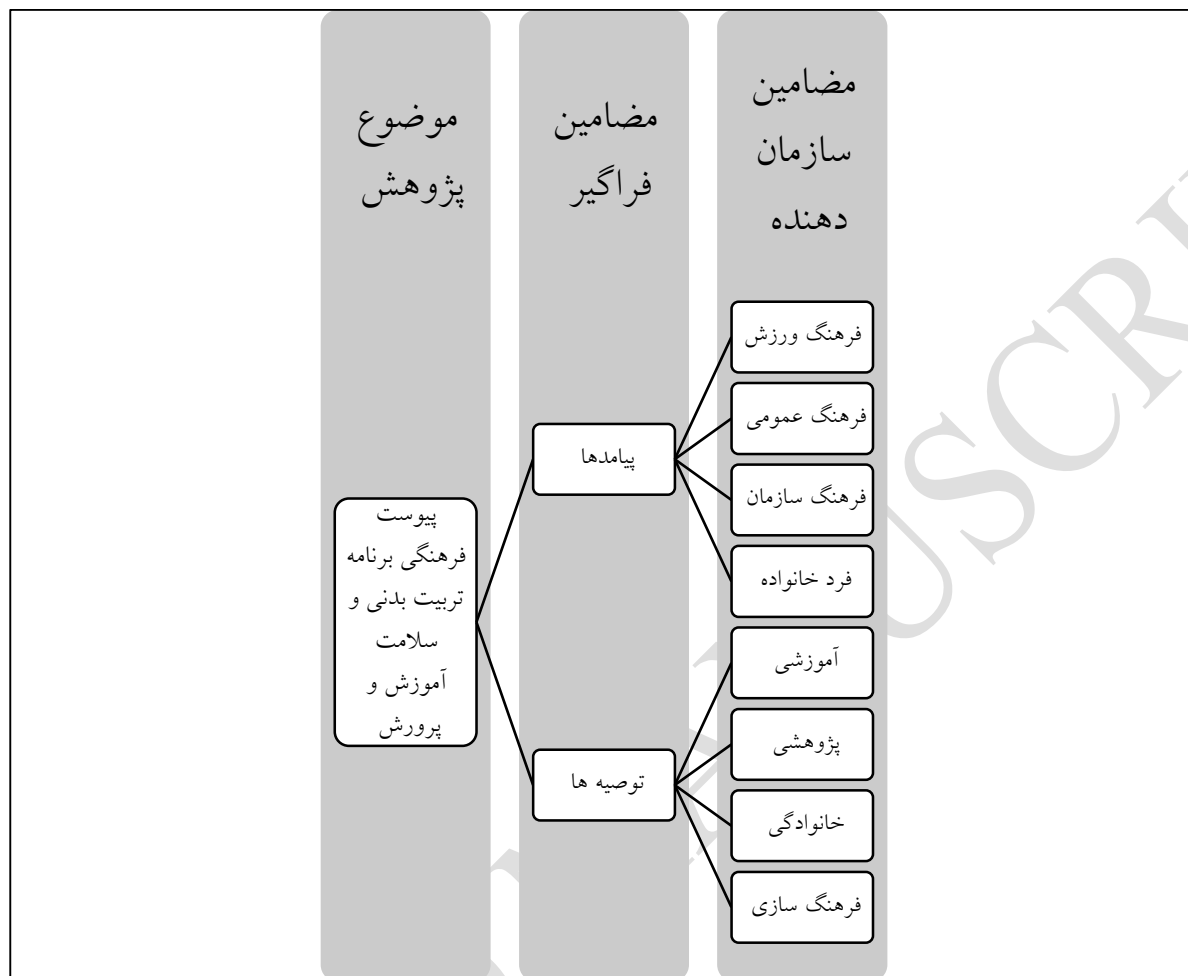
سلسله‌مراتب مضامین (پایه، سازمان دهنده، فراگیر) صورت گرفته است. جدول ۴ نشان دهنده مجموعه مضامین سه سطح پیامدها و توصیه‌ها است

جدول ۴. تحلیل مضمون سه مرحله‌ای مفاهیم شناسایی شده

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد مصاحبه‌شوندگان
فرهنگ ورزش	فرهنگ ورزش	۱. نبود فرهنگ ورزش در خانواده‌ها	Q2,Q12,Q13,Q17
		۲. نبود فرهنگ ورزش در سازمان‌ها در بین کارکنان و معلمان در آموزش و پرورش	Q5,Q10,Q15,Q17
		۳. در اولویت نبودن فرهنگ ورزش در بین خانواده، معلمان و مدارس	Q3,Q5,Q7,Q8,Q13
		۴. استقبال ضعیف مدارس برای ترویج فرهنگ ورزش در بین دانش آموزان و کارکنان	Q5,Q6,Q8,Q9,Q10,Q14
		۵. در اولویت نبودن درس ورزش در بین سایر دروس از سوی خانواده‌ها و حتی آموزش و پرورش	Q2,Q4,Q5,Q10,Q18
		۶. در اولویت نبودن ورزش برای دانش آموزان دختر نسبت به دانش آموزان پسر	Q10,Q12,Q14,Q16
		۷. تمایل به استفاده از گوشی در بین کودکان و نوجوانان	Q3,Q5, Q8, Q12,Q17
پیامدها	فرهنگ عمومی	۸. اعتیاد به فضای مجازی توسط دانش آموزان و حتی معلمان	Q2,Q4,Q5,Q13,Q15
		۹. پاییندنی ضعیف خانواده‌ها به اصول اخلاقی	Q8,Q11,Q12,Q15
		۱۰. فراگیری استفاده از الفاظ رکبک و ناپسند در بین دانش آموزان و خانواده‌ها	Q9,Q13,Q14,Q18
		۱۱. عدم تحرک بدنی و عدم توجه به سلامت عمومی در بین عموم جامعه	Q2,Q3,Q4,Q5,Q7,Q10,Q13
		۱۲. وجود تفریحات کم تحرک متداول مثل کلوپ‌ها در جامعه	Q5,Q7,Q8,Q10,Q12,Q17
		۱۳. عملکرد ضعیف رسانه‌ها در ترویج فرهنگ ورزش در جامعه	Q8,Q12,Q13,Q16
		۱۴. وجود الگوهای غیرورزشی در بین کودکان و نوجوانان	Q3,Q12,Q13,Q15
فرهنگ سازمان	فرهنگ سازمان	۱۵. وجود الگوهای ورزشی خارجی با عملکرد فرهنگی ضعیف در بین کودکان و نوجوانان	Q2,Q5,Q8,Q9,Q10,Q18
		۱۶. نظارت کم آموزش و پرورش بر فعالیت‌های فرهنگی معلمان ورزش	Q4,Q7,Q8,Q10,Q17
		۱۷. فرهنگ ضعیف مبتنی بر ورزش و سلامت در آموزش و پرورش	Q8,Q10,Q12,Q16
		۱۸. فرهنگ‌سازمانی نتیجه محور در آموزش و پرورش	Q7,Q12,Q14,Q17
		۱۹. توجه ضعیف به فاکتورهای فرهنگی در استخدام معلمان ورزش	Q6,Q8,Q9,Q12,Q18
		۲۰. موج مدرک‌گرایی در بین کارکنان و معلمان آموزش و پرورش و عدم توجه به دستاوردهای فرهنگی	Q3,Q11,Q12,Q17
		۲۱. نبود برنامه و دورنمای فرهنگی - ورزشی در آموزش و پرورش	Q6,Q7,Q11,Q16
توصیه‌ها	آموزشی	۲۲. شناخته نشدن معلمان ورزش به عنوان الگوی فرهنگی در بین دانش آموزان	Q1,Q4,Q10,Q13,Q16
		۲۳. نداشتن معلم ورزش در مقطع ابتدایی	Q10,Q11,Q15,Q18
		۲۴. نبود امکانات فرهنگی ورزشی در مدارس	Q5,Q10,Q15,Q17
		۲۵. بودجه کم آموزش و پرورش در توسعه برنامه‌های تربیت بدنی و سلامت	Q3,Q5,Q7,Q8,Q14
		۲۶. آموزش روش‌های بهبود سلامت جسمی و روانی از طریق ورزش به منابع انسانی (معلمان، مدیران و کارکنان)	Q1,Q5,Q10,Q18
		۲۷. آموزش آثار مثبت ورزش بر سلامت جسم و روان به دانش آموزان	Q8,Q12,Q15,Q16
		۲۸. آموزش‌های کوتاه مدت به کارکنان در خصوص میزان اهمیت مشارکت در فعالیت‌های ورزشی	Q3,Q6, Q9, Q12,Q17
پژوهشی	پژوهشی	۲۹. استفاده از مربیان ورزش حرفه‌ای در سطح منطقه برای آموزش ورزش در اوقات فراغت دانش آموزان	Q2,Q4,Q10,Q12,Q15
		۳۰. توسعه فعالیت‌های پژوهشی در تربیت بدنی و سلامت آموزش و پرورش	Q6,Q10,Q12,Q15

Q5,Q10,Q15	۳۱. الگوگرفتن از برنامه‌های تربیت‌بدنی و سلامت کشورهای مطرح دنیا در آموزش و پرورش	خانوادگی
Q8,Q11,Q14,Q18	۳۲. تقدیر از معلمان ورزش فعال در امور پژوهشی	
Q1,Q6, Q8, Q12,Q17	۳۳. همکاری آموزش و پرورش با مراکز پژوهشی دانشگاه‌ها به منظور انجام طرح‌های پژوهشی در حوزه تربیت‌بدنی و سلامت	
Q2,Q8,Q10,Q16	۳۴. ترویج فرهنگ ورزش در بین خانواده‌ها	
Q4,Q10,Q13,Q17	۳۵. ترویج فرهنگ ورزش در خانواده‌ها با انجام فعالیت‌های ورزشی مشترک بین خانواده و دانش‌آموز	
Q2,Q4,Q9,Q15	۳۶. مشارکت بیشتر خانواده‌ها در فعالیت‌های ورزشی مدارس	
Q1,Q3,Q14,Q16	۳۷. تشویق و ترغیب مدارس به مشارکت خانواده‌ها در فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان به عنوان تماشاچی در رویدادهای ورزشی مدارس	
Q2,Q7, Q8, Q16	۳۸. آموزش به خانواده‌ها در خصوص اهمیت ورزش برای فرزندان	
Q2,Q4,Q13,Q15	۳۹. توسعه فرهنگ ورزش از طریق رسانه‌های سازمانی	
Q8,Q11,Q13,Q18	۴۰. توسعه فرهنگ ورزش از طریق مشارکت در فعالیت‌های ورزشی توسط مدیران	
Q2,Q4,Q8,Q12	۴۱. توسعه فرهنگ ورزش از طریق برگزاری رویدادهای ورزشی همگانی	فرهنگ‌سازی
Q3,Q16,Q17,Q18	۴۲. توسعه فرهنگ ورزش از طریق رسانه‌های عمومی با تولید فیلم‌ها، مستندها و برنامه‌های ورزشی	
Q3,Q4, Q5, Q10,Q17	۴۳. توسعه فرهنگ ورزش از طریق برنامه‌های اوقات فراغت مدارس	
Q5,Q15,Q18	۴۴. توسعه فرهنگ ورزش از طریق فعالیت معلمان ورزش	
Q2,Q5,Q10,Q17	۴۵. توسعه فرهنگ ورزش از طریق مشارکت نهادهای فرهنگی کشور	

با بررسی مبانی نظری و نظر اساتید و برخی از مصاحبه‌شوندگان، شبکه مضامین مدل پیوست فرهنگی برنامه‌های تربیت‌بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش ترسیم گردید و نتایج در شکل ۱ آورده شده است.

شکل ۱. شبکه مضامین (منبع: یافته‌های پژوهش)

و توصیه‌ها نیز در ابعاد آموزشی، پژوهشی، خانوادگی و فرهنگ‌سازی قابل تفسیر می‌باشد. با این حال پیامدهای منفی در حوزه فرهنگ ورزش به عدم نهادینه شدن ارزش‌های فرهنگی و ورزشی صحیح در میان دانش‌آموزان برمی‌گردد. ورزش در مدارس باید به عنوان یک ابزار برای تقویت همبستگی اجتماعی، افزایش احترام به رقابت سالم و رعایت اصول اخلاقی شناخته شود. با این حال، به نظر می‌رسد که در برنامه‌های کنونی، این ارزش‌ها به طور کامل منعکس نمی‌شوند، پیشنهاد می‌شود پیوست فرهنگی در برنامه‌های تربیت بدنی به گونه‌ای تدوین شود که این ارزش‌ها به وضوح مورد تأکید قرار گیرد. با این حال بسیاری از مربیان و معلمان ورزشی نیز ممکن است به دلیل عدم آگاهی کافی از اهمیت تربیت فرهنگی در کنار تربیت بدنی، به تقویت این ارزش‌ها در دانش‌آموزان توجه نکنند. علاوه بر این، برخی از دانش‌آموزان به دلیل الگوهای نامناسب فرهنگی یا تأثیرات اجتماعی منفی ممکن است رفتارهای ورزشی نادرستی همچون رقابت ناسالم،

نتایج تحلیل مضمون فراگیر و ترسیم شبکه مضامین که با بهره‌گیری از نظرات خبرگان شرکت‌کننده در پژوهش و همچنین مطالعه مبانی نظری است، نشان داد که پیامدهای منفی فرهنگی برنامه تربیت بدنی و سلامت آموزش و پرورش در حال حاضر، در زیرمجموعه فرهنگ ورزش، فرهنگ عمومی، فرهنگ سازمان و فرد- خانواده قرارداد و توصیه‌ها نیز در ابعاد آموزشی، پژوهشی، خانوادگی و فرهنگ‌سازی قابل تفسیر می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش، تدوین پیوست فرهنگی برنامه‌های تربیت بدنی و سلامت وزارت آموزش و پرورش بود. نتایج تحلیل مضمون فراگیر و ترسیم شبکه مضامین که با بهره‌گیری از نظرات خبرگان شرکت‌کننده در پژوهش و همچنین مطالعه مبانی نظری است، نشان داد که پیامدهای منفی فرهنگی برنامه تربیت بدنی و سلامت آموزش و پرورش در حال حاضر، در زیرمجموعه فرهنگ ورزش، فرهنگ عمومی، فرهنگ سازمان و فرد- خانواده قرارداد

سیاست‌گذاران می‌تواند مانعی برای اجرای درست برنامه‌های فرهنگی مرتبط با تربیت‌بدنی باشد. برای غلبه بر این مشکل، ضروری است که رویکردی جامع‌تر در مدیریت برنامه‌های تربیت‌بدنی و سلامت اتخاذ شود که در آن تمامی ذی‌نفعان نقش خود را به‌طور مؤثر ایفا کنند، در این راستا مدیریت مشارکتی در تربیت‌بدنی موردتوجه قرار گرفته (سورووا^۶ و همکاران، ۲۰۱۸) و می‌تواند مثمر ثمر باشد.

خانواده‌ها نیز نقش مهمی در شکل‌گیری نگرش‌های فرهنگی فرزندان خود دارند، اما نتایج پژوهش نشان داد که ارتباط ضعیف میان برنامه‌های تربیت‌بدنی مدارس و نقش فرهنگی خانواده‌ها وجود دارد، پیشنهاد می‌شود برنامه‌های تربیت‌بدنی با همکاری خانواده‌ها طراحی شوند تا فرهنگ سلامت و ورزش به‌صورت هماهنگ از محیط مدرسه به خانه منتقل شود. این ارتباط نزدیک می‌تواند به نهادینه شدن فرهنگ ورزش و سلامتی در سطح فردی و خانوادگی کمک کند. استرانبو^۷ و همکاران (۲۰۲۰) طی پژوهش خود بیان کردند والدین با سه شیوه می‌توانند بر مشارکت ورزشی فرزندان تأثیرگذار باشند: اول اینکه والدین ممکن است نقش و الگوی سازنده‌ای مانند مربی‌گری را برای فرزندان ایفا کنند، یا خودشان در فعالیت‌های ورزشی شرکت کنند. دوم اینکه والدین تفاسیر و بیاناتی از تجربه خود راجع به شرکت در ورزش ارائه می‌دهند. سرانجام والدین، از طریق کمک و حمایت‌های اجتماعی فرزندان خود را برای هر تجربه دیگری آماده می‌کنند. زارت^۸ و همکاران (۲۰۲۰) در تحقیق خود دریافتند دخترانی که از سطوح پایین‌تری از حمایت کلامی و عاطفی از سوی والدین برای ورزش کردن برخوردار بوده‌اند، مشارکت کمی در ورزش داشته‌اند. همچنین آن‌ها نشان دادند که بین فعالیت بدنی کودکان و حمایت از سوی دوستان، همبستگی مثبتی وجود دارد. هیو^۹ و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیقی با عنوان مشارکت در ورزش (طرح ارجاع شده توسط شرکت‌کنندگان)، چه چیزی ارائه‌دهندگان و ماموران باید بدانند؟ با مرور نظام‌مند از موانع و تسهیلات دریافتند که حمایت خانواده و دیگران به‌عنوان قوی‌ترین عامل در تسهیل مشارکت در ورزش می‌باشد درحالی‌که هزینه و زمان، جو نامناسب باشگاه، عدم اعتمادبه‌نفس و تجهیزات نامناسب ورزشی از مهم‌ترین عوامل

بی‌احترامی به دیگران و عدم رعایت روحیه همکاری را در محیط‌های ورزشی مدارس به نمایش بگذارند. باین‌حال، بسیاری معتقدند که ورزش در مدارس باید به‌عنوان یک فرآیند فرهنگی و تربیتی موردتوجه قرار گیرد، نه صرفاً به‌عنوان یک فعالیت جسمانی (ریبی و همکاران، ۲۰۲۳). ورزش می‌تواند بستری مناسب برای آموزش مهارت‌های اجتماعی، اخلاقی و فرهنگی باشد که در دیگر حوزه‌های آموزشی به‌سختی قابل انتقال است (پیران حمل آبادی و همکاران، ۲۰۲۴). از طریق ورزش، دانش‌آموزان می‌توانند مهارت‌های مهم زندگی مانند احترام به قوانین، کار گروهی، مسئولیت‌پذیری، تحمل شکست و مدیریت احساسات را فراگیرند (بیسا، ۲۰۲۳)، به‌همین دلیل، توجه به ابعاد فرهنگی ورزش در مدارس امری ضروری است.

در ادامه و در زمینه فرهنگ عمومی، تربیت‌بدنی و سلامت نه تنها به بهبود وضعیت جسمی کمک می‌کند، بلکه بر رفتار اجتماعی و فرهنگ عمومی نیز تأثیرگذار است. باین‌وجود، برنامه‌های فعلی ممکن است نقش خود را در تقویت ارزش‌های اجتماعی همچون احترام به دیگران، همکاری گروهی و حفظ سلامت اجتماعی به‌طور کامل ایفا نکنند؛ بنابراین، لازم است در پیوست فرهنگی برنامه‌ها، آموزش این مفاهیم به‌صورت گسترده‌تر موردتوجه قرار گیرد تا تربیت‌بدنی به‌عنوان یک ابزار فرهنگی مؤثرتر در جامعه عمل کند. باین‌حال دینوزا^{۱۰} (۲۰۲۳) بر نقش رسانه‌ها بر ارتقاء جایگاه ورزش در فرهنگ عمومی تأکید دارند، درعین‌حال پالامارچاک^{۱۱} و همکاران (۲۰۲۳) بر نقش نظام آموزشی و برنامه‌های درسی، واستریک^{۱۲} و همکاران (۲۰۲۱) بر نقش الگوهای اجتماعی، هامز^{۱۳} و همکاران (۲۰۲۳) بر دولت‌ها و سیاست‌گذاران تأکید دارند. به‌طورکلی، تعامل و هم‌افزایی میان تمامی این عوامل می‌تواند به تقویت جایگاه ورزش در زندگی روزمره افراد کمک کرده و آن را به بخشی جدایی‌ناپذیر از فرهنگ عمومی تبدیل کند.

نتایج این پژوهش همچنین به پیامدهای منفی در فرهنگ‌سازمانی مرتبط با تربیت‌بدنی و سلامت اشاره می‌کند، نارسایی‌های مدیریتی و نبود هم‌افزایی میان مدیران مدارس، مربیان ورزشی و

6 Suvorova

7 Strandbu

8 Zarrett

9 Hu

1 Bisa

2 Dilnoza

3 Palamarchuk

4 Westerbeek

5 Hums

عدم مشارکت در ورزش بودند. تعاملات جامعه و خانواده ممکن است به طرق مختلفی بر فعالیت بدنی تأثیر گذارند. والدین، اعضای خانواده و دوستان می‌توانند با یادآورهای شفاهی به فرد تذکر دهند. افراد مهمی که ورزش می‌کنند، می‌توانند با رفتار خود الگو و نشانه‌ای از فعالیت بدنی و تقویتی باشند برای آن، در همراهی هنگام تمرین. در هر صورت، حمایت اجتماعی از جانب خانواده یا دوستان، همواره تأثیر مثبتی بر فعالیت ورزشی مرتبط با فعالیت بدنی دانش آموزان و مشارکت مداوم به برنامه‌های ساختاریافته ورزشی دارد. از سویی پژوهشگران ورزش به این موضوع در قالب کلی جامعه‌پذیری ورزشی توجه کرده‌اند. آن‌ها معتقدند ورزش همگانی بدون ارتباط با تأثیرات اجتماعی و عادت‌های فرهنگی در انزوا قرار گرفته و نمی‌تواند درک شود. فرایندهای اجتماعی و فرهنگی موجب رشد فزاینده مشارکت ورزشی در زندگی مردم می‌شود (دیلنوزا، ۲۰۲۳). به‌طور کلی بر اساس نتایج تحلیل مضمون، روشن است که پیامدهای منفی فرهنگی در برنامه‌های تربیت بدنی و سلامت فعلی وجود دارد که در چهار حوزه اصلی فرهنگ ورزش، فرهنگ عمومی، فرهنگ سازمانی و فرهنگ فرد-خانواده تأثیر گذار است. تدوین پیوست فرهنگی برای این برنامه‌ها باید به‌گونه‌ای باشد که به‌طور کامل این چالش‌ها را در نظر بگیرد و راه‌حل‌های مؤثری برای کاهش پیامدهای منفی و افزایش بهره‌وری فرهنگی ارائه دهد. تقویت ارزش‌های فرهنگی و ورزشی، بهبود هم‌افزایی میان ذی‌نفعان و ارتقاء ارتباط میان خانواده و مدرسه می‌تواند به بهبود وضعیت فعلی کمک کند و تربیت بدنی را به‌عنوان ابزاری برای ارتقاء سلامت جسمی و فرهنگی دانش‌آموزان نهاده‌ی نه‌ی کند.

بر اساس نتایج، توصیه‌های پژوهش حاضر در ابعاد آموزشی، پژوهشی، خانوادگی و فرهنگ‌سازی قابل تفسیر می‌باشد. در حوزه آموزشی، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که عدم تأکید کافی بر ارزش‌های فرهنگی و ورزشی در برنامه‌های فعلی تربیت بدنی وجود دارد. پیشنهاد می‌شود که در این پیوست فرهنگی، آموزش مهارت‌های زندگی و اخلاق ورزشی به‌طور برجسته‌ای مورد تأکید قرار گیرد. این امر می‌تواند به افزایش مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های ورزشی و تقویت رفتارهای مثبت کمک کند، در این راستا تحقیقات کرونین^۱ و همکاران (۲۰۲۰) نشان می‌دهد که ادغام مهارت‌های زندگی در برنامه‌های تربیت بدنی می‌تواند به

بهبود مهارت‌های اجتماعی، عاطفی و ارتباطی دانش‌آموزان منجر شود. این پژوهش نشان داد که برنامه‌های ورزشی که بر اخلاق، همکاری، احترام به قوانین و مدیریت هیجانات تأکید دارند، به افزایش مسئولیت‌پذیری و انضباط فردی در دانش‌آموزان کمک می‌کنند. همچنین، مطالعه‌ای توسط ماتیو^۲ و همکاران (۲۰۲۰) نشان می‌دهد که آموزش اخلاق ورزشی از طریق برنامه‌های تربیت بدنی به ارتقاء ارزش‌های فرهنگی و ورزشی از جمله احترام به رقابت سالم، پذیرش شکست و تقویت حس همبستگی اجتماعی در میان دانش‌آموزان منجر می‌شود. نتایج این تحقیق به‌وضوح نشان داد که با افزایش توجه به این مباحث، میزان مشارکت و انگیزه دانش‌آموزان برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی افزایش یافته و رفتارهای مثبت اجتماعی تقویت می‌شود.

در زمینه بعد پژوهشی، پژوهش‌ها در زمینه پیوست فرهنگی باید به‌طور منظم انجام‌شده و نتایج آن در برنامه‌ریزی‌های آتی لحاظ گردد. بهبود کیفیت پژوهش‌های علمی مرتبط با فرهنگ‌سازی در تربیت بدنی می‌تواند به تقویت برنامه‌ها و سیاست‌گذاری‌های آینده کمک کند، در این راستا مطالعه‌ای که توسط شاپینگ و همکاران (۲۰۲۰) انجام‌شده است، نشان می‌دهد که ادغام تحقیقات منظم و جامع درباره فرهنگ‌سازی در تربیت بدنی می‌تواند به بهبود برنامه‌ریزی‌های آموزشی کمک کند. این پژوهش تأکید می‌کند که بدون تحلیل منظم نتایج پژوهش‌ها، ممکن است برنامه‌های تربیت بدنی نتوانند با نیازهای متغیر فرهنگی و اجتماعی جامعه هماهنگ شوند. همچنین تحقیقات بانامورالس^۳ و همکاران (۲۰۲۱) نشان می‌دهد که یکی از عوامل کلیدی در موفقیت سیاست‌گذاری‌های مرتبط با تربیت بدنی و سلامت، استفاده از داده‌های پژوهشی به‌روز و مبتنی بر شواهد است. این مطالعه تأکید دارد که سیاست‌گذاران باید به‌طور مداوم نتایج پژوهش‌های جدید را مورد ارزیابی قرار دهند و از آن‌ها در تدوین برنامه‌های فرهنگی مرتبط با تربیت بدنی استفاده کنند. این مطالعات نشان می‌دهند که بهبود کیفیت پژوهش‌های علمی و به‌کارگیری نتایج آن‌ها در سیاست‌گذاری‌های آینده می‌تواند به ارتقاء فرهنگ ورزشی و تربیت بدنی در میان دانش‌آموزان و جامعه کمک کند.

در زمینه بعد خانوادگی می‌توان گفت، نقش خانواده‌ها در تربیت بدنی و سلامت دانش‌آموزان نباید نادیده گرفته شود. نتایج پژوهش تأکید دارد که خانواده‌ها باید به‌عنوان یک عامل مهم در

فرهنگ‌سازی ورزشی شناخته شوند. ارتباط نزدیک بین خانواده و مدرسه، همراه با برنامه‌های مشاوره‌ای و آموزشی، می‌تواند به ایجاد سبک زندگی سالم در میان دانش‌آموزان کمک کند. در این راستا مطالعه‌ای توسط [جیانگ^۱ و همکاران \(۲۰۲۴\)](#) نشان می‌دهد که خانواده‌ها نقش اساسی در ایجاد عادات ورزشی و سبک زندگی سالم در کودکان و نوجوانان دارند. این پژوهش تأکید دارد که مشارکت خانواده در فعالیت‌های ورزشی فرزندان و همکاری با مدارس می‌تواند انگیزه و تعهد کودکان به ورزش و حفظ سلامتی را افزایش دهد. همچنین، مطالعات [استراپ^۲ و همکاران \(۲۰۲۴\)](#) بر اهمیت تعامل خانواده‌ها با مدارس و مربیان ورزشی تأکید دارد. این تحقیق نشان می‌دهد که برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای منظم برای والدین می‌تواند به بهبود آگاهی آن‌ها از فواید ورزش برای کودکان کمک کند و به‌طور مستقیم در ارتقاء سلامت جسمی و روانی دانش‌آموزان مؤثر باشد. در مجموع، این پژوهش‌ها بر لزوم ایجاد برنامه‌های مشترک میان خانواده‌ها و مدارس در راستای ترویج فرهنگ ورزشی و سلامت تأکید دارند و تأیید می‌کنند که نقش خانواده‌ها در این فرایند نباید نادیده گرفته شود.

در زمینه بعد فرهنگ‌سازی، برای موفقیت پیوست فرهنگی، باید بر فرهنگ‌سازی در تمامی سطوح جامعه تأکید شود. نقش رسانه‌ها، الگوهای اجتماعی و تأثیرگذاری مدیران و مربیان ورزشی در نهادینه کردن ارزش‌های فرهنگی در برنامه‌های تربیت‌بدنی بسیار مهم است. همکاری نزدیک بین نهادهای آموزشی، فرهنگی و ورزشی ضروری است تا ارزش‌های مثبت ورزشی در جامعه تقویت شوند. مطالعه‌ای توسط [فرناندز^۳ و همکاران \(۲۰۲۴\)](#) نشان داده است که فرهنگ‌سازی مؤثر در زمینه تربیت‌بدنی نیازمند همکاری بین نهادهای مختلف از جمله مدارس، رسانه‌ها و نهادهای ورزشی است. این پژوهش تأکید می‌کند که رسانه‌ها به‌عنوان یک ابزار قدرتمند می‌توانند به‌طور قابل‌توجهی در ترویج ارزش‌های ورزشی در میان دانش‌آموزان و جامعه نقش‌آفرینی کنند.

همچنین، [دیلنوزا و همکاران \(۲۰۲۳\)](#) بر اهمیت نقش مربیان ورزشی در نهادینه کردن ارزش‌های اخلاقی و ورزشی تأکید دارند. این صاحب‌نظران بیان می‌کنند که مربیان ورزشی و مدیران مدارس می‌توانند با اجرای برنامه‌های فرهنگی و آموزشی مناسب، به ترویج اصول اخلاقی ورزشی و تقویت فرهنگ رقابت سالم کمک کنند. از طرف دیگر، مطالعه [خان^۴ و همکاران \(۲۰۲۴\)](#) به

نقش کلیدی نهادهای آموزشی و فرهنگی در ایجاد همکاری نزدیک برای فرهنگ‌سازی در تربیت‌بدنی اشاره می‌کند. این تحقیق نشان می‌دهد که همکاری بین این نهادها می‌تواند باعث تقویت ارزش‌های مثبت ورزشی در سطح جامعه شود و باعث افزایش مشارکت جوانان در فعالیت‌های ورزشی گردد. در مجموع، این تحقیقات اهمیت همکاری نزدیک بین نهادهای مختلف و تأثیرگذاری رسانه‌ها، مربیان و مدیران را در نهادینه کردن ارزش‌های فرهنگی و ورزشی در برنامه‌های تربیت‌بدنی برجسته می‌کنند.

به‌طور کلی، پژوهش نشان می‌دهد که پیامدهای منفی فرهنگی برنامه تربیت‌بدنی و سلامت آموزش و پرورش در حال حاضر، شامل فرهنگ ورزش، فرهنگ عمومی، فرهنگ سازمان و فرد- خانواده قرارداد و توصیه‌ها نیز در ابعاد آموزشی، پژوهشی، خانوادگی و فرهنگ‌سازی قابل تفسیر می‌باشد. این یافته‌ها گویای آن است که غفلت از ملاحظات فرهنگی در طراحی و اجرای برنامه‌های تربیت‌بدنی می‌تواند منجر به بروز تعارضات ارزشی، ناهنجاری‌های رفتاری و تضعیف انسجام فرهنگی در سطح مدارس و خانواده‌ها شود. در این راستا، پیشنهاد می‌شود که پیوست فرهنگی به‌عنوان بخشی ضروری و راهبردی در کلیه مراحل سیاست‌گذاری، تدوین، اجرا و ارزیابی برنامه‌های تربیت‌بدنی و سلامت نهادینه شود. در بعد آموزشی، لازم است محتوای دروس تربیت‌بدنی با در نظر گرفتن تنوع فرهنگی و ارزشی جامعه ایرانی بازنگری شده و معلمان تربیت‌بدنی در زمینه سواد فرهنگی و تربیت اخلاقی از طریق ورزش آموزش ببینند. همچنین در بعد پژوهشی، انجام مطالعات نیازسنجی فرهنگی در مناطق مختلف کشور و ارزیابی تأثیر مؤلفه‌های فرهنگی بر رفتارهای ورزشی دانش‌آموزان، می‌تواند به غنای تصمیم‌گیری‌های مبتنی بر شواهد کمک کند. در سطح خانواده، طراحی برنامه‌هایی برای توانمندسازی والدین در ایفای نقش تربیتی فعال در ورزش فرزندان و ارتقاء سواد رسانه‌ای خانواده‌ها درباره تأثیرات مثبت و منفی الگوهای ورزشی رایج، ضروری به نظر می‌رسد. همچنین در بعد فرهنگ‌سازی، استفاده از ظرفیت رسانه‌های جمعی و شبکه‌های اجتماعی برای ترویج هنجارهای فرهنگی مطلوب در ورزش دانش‌آموزی و معرفی الگوهای ورزشی متعهد و اخلاق‌مدار، می‌تواند زمینه‌ساز شکل‌گیری یک گفتمان فرهنگی سازنده در فضای مدرسه باشد.

3 Fernandez

4 Khan

1 Jiang

2 Straub

& *Fitness*, 21(1), 165-176. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jesf.2022.12.003>

Cronin, L., Marchant, D., Johnson, L., Huntley, E., Kosteli, M. C., Varga, J., & Ellison, P. (2020). Life skills development in physical education: A self-determination theory-based investigation across the school term. *Psychology of Sport and Exercise*, 49, 101711. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2020.101711>

Defever, E., Randall, V., & Jones, M. (2023). A realist case study inquiry of English primary school physical activity initiatives. *Sport, Education and Society*, 28(1), 30-43. DOI: <https://doi.org/10.1080/13573322.2021.1980779>

Dilnoza, Y. (2023). Sports, culture and society. *American Journal of Social Sciences and Humanity Research*, 3(11), 152-163. DOI: <https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume03Issue11-17>

Fathi, S. (2010). A Sociological Explanation of Athletic Participation of University Students. *Social Sciences Bulletin*, 3(4), 145-173. SID: <https://sid.ir/paper/177020/en>

Fernandez-Rio, J., & Iglesias, D. (2024). What do we know about pedagogical models in physical education so far? An umbrella review. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 29(2), 190-205. DOI: <https://doi.org/10.1080/17408989.2022.2039615>

Hu, D., Zhou, S., Crowley-McHattan, Z. J., & Liu, Z. (2021). Factors that influence participation in physical activity in school-aged children and adolescents: a systematic review from the social ecological model perspective. *International journal of environmental research and public health*, 18(6), 3147. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph18063147>

Hums, M. A., Kluch, Y., Schmidt, S. H., & MacLean, J. C. (2023). *Governance and policy in sport organizations*. Routledge.

Jiang, Y., & Feng, B. (2024). How Children's Sports Participation Influences School Engagement Levels. *Revista de Psicología Del Deporte (Journal of Sport Psychology)*, 33(2),

نتایج پژوهش می‌تواند به‌عنوان یک راهنمای کاربردی برای سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان آموزشی و مدیران در حوزه تربیت‌بدنی و سلامت آموزش و پرورش مورداستفاده قرار گیرد و به بهبود کیفیت تربیت‌بدنی و افزایش آگاهی عمومی نسبت به اهمیت سلامت و ورزش در جامعه کمک کند. پیشنهاد می‌شود پیوست فرهنگی در برنامه‌های تربیت‌بدنی مدارس نهادینه شود تا از طریق آموزش، رسانه و مشارکت خانواده‌ها، فرهنگ ورزش تقویت و کیفیت سلامت دانش‌آموزان ارتقا یابد.

تشکر و قدردانی: از همه کسانی که ما را در این پژوهش یاری رساندن تشکر و قدردانی را داریم.

Reference

Arufe-Giráldez, V., Sanmiguel-Rodríguez, A., Ramos-Álvarez, O., & Navarro-Patón, R. (2023). News of the Pedagogical Models in Physical Education—a Quick Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(3), 2586. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph20032586>

Attride-Stirling, J. (2001). Thematic Networks: An Analytic Tool for Qualitative Research. *Qualitative Research*, 1, 385-405. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/146879410100100307>

Baena-Morales, S., Jerez-Mayorga, D., Delgado-Floody, P., & Martínez-Martínez, J. (2021). Sustainable development goals and physical education. A proposal for practice-based models. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(4), 2129. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph18042129>

Bisa, M. (2023). Sports Education as a Means of Building Student Character: Values and Benefits. *Al-Ishlah: Jurnal Pendidikan*, 15(2), 1581-1590. DOI: <https://doi.org/10.35445/alishlah.v15i2.3889>

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. DOI: <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Carl, J., Bryant, A. S., Edwards, L. C., Bartle, G., Birch, J. E., Christodoulides, E., ... & Elsborg, P. (2023). Physical literacy in Europe: The current state of implementation in research, practice, and policy. *Journal of Exercise Science*

Multidimensional, 12(4), 118-136. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.4/337>

Piran Hamlabadi, M., Moharramzadeh, M., Naghizadeh Baghi, A., Nobakht, F. (2024). Obstacles and challenges of educational sports in Iran: a review study. *New ideas in educational sports*, 2(1); 57-77. (In Persian) DOI: <https://doi.org/10.22034/ntes.2024.451870.1007>

Rabiei, F., Afrogh, F., Afrozeh, M.. (2023). Analysis of school sports discourse in Iran. *Research in educational sports*, 11(30): 107-138. (In Persian) DOI: <https://doi.org/10.22089/res.2022.11947.2211>

Shuping, S. (2020). On the Cultivation of Ideology and Morality in the Process of Physical Education in Higher Vocational Colleges. *Frontiers in Sport Research*, 2(4). DOI: <https://doi.org/10.25236/FSR.2020.020405>

Smith, M., Mavoa, S., Ikeda, E., Hasanzadeh, K., Zhao, J., Rinne, T. E., & Cui, J. (2022). Associations between children's physical activity and neighborhood environments using GIS: a secondary analysis from a systematic scoping review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(3), 1033. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph19031033>

Stemler, S. (2001). An overview of content analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 7(17), 137-46. DOI: <https://doi.org/10.7275/z6fm-2e34>

Strandbu, Å. Bakken, A., & Stefansen, K. (2020). The continued importance of family sport culture for sport participation during the teenage years. *Sport, Education and Society*, 25(8), 931-945. DOI: <https://doi.org/10.1080/13573322.2019.1676221>

1
Straub, G., & Plessner, H. (2024). Frequency and performance relevance of parent-coaches in competition-oriented sports. *German Journal of Exercise and Sport Research*, 1-8. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12662-024-00952-8>

Suvorova, S. L., & Osipova, I. S. (2018). Participative management of academic mobility in physical culture and sport activities. *Вестник Южно-Уральского государственного*

37-45. <https://psycnet.apa.org/record/2025-30760-004>

Kashkar, S., Ghasemi, H., & Kargar, Gh. (2016). Defining sports culture and its components based on the opinions of experts, athletes and sports practitioners in the country. *Studies in Organizational Behavior Management in Sports*, 3(4), 11-22. <https://ensani.ir/fa/article/487243>

Khan, A., Mandic, S., & Uddin, R. (2021). Association of active school commuting with physical activity and sedentary behaviour among adolescents: A global perspective from 80 countries. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 24(6), 567-572. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jsams.2020.12.002>

Khan, F. U., Bukhari, B., & Tariq, H. (2024). The Role of Family, Religious and Educational Institutions as Social Institutions in Shaping Sports Culture: A Comparative Analysis. *Pakistan Social Sciences Review*, 8(3), 495-508. DOI: [https://doi.org/10.35484/pssr.2024\(8-III\)38](https://doi.org/10.35484/pssr.2024(8-III)38)

Mateu, P., Inglés, E., Torregrossa, M., Marques, R. F. R., Stambulova, N., & Vilanova, A. (2020). Living life through sport: the transition of elite Spanish student-athletes to a university degree in physical activity and sports sciences. *Frontiers in psychology*, 11, 1367. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01367>

Mercier, K., Simonton, K., Centeio, E., Barcelona, J., & Garn, A. (2023). Middle school students' attitudes toward physical activity and physical education, intentions, and physical activity behavior. *European physical education review*, 29(1), 40-54. DOI: <https://doi.org/10.1177/1356336X221106051>

Mizdrak, A., Shaw, C., Lynch, B., & Richards, J. (2021). The potential of school-based physical education to increase physical activity in Aotearoa New Zealand children and young people: a modelling study. *The New Zealand Medical Journal (Online)*, 134(1531), 23-5. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33767485/>

Palamarchuk, O., Gurevych, R., Maksymchuk, B., Gerasymova, I., Fushtey, O., Logutina, N., & Maksymchuk, I. (2020). Studying innovation as the factor in professional self-development of specialists in physical education and sport. *Revista Romaneasca Pentru Educatie*

университета. Серия: Образование. Педагогические науки, 10(1), 37-41. DOI: <https://doi.org/10.14529/ped180105>

Westerbeek, H., & Eime, R. (2021). The physical activity and sport participation framework—a policy model toward being physically active across the lifespan. *Frontiers in sports and active living*, 3, 608593. DOI: <https://doi.org/10.3389/fspor.2021.608593>

White, B., Bengoechea, E. G., Spence, J. C., Coppel, K. J., & Mandic, S. (2021). Comparison of physical activity patterns across large, medium and small urban areas and rural settings in the Otago Region, New Zealand. *The New Zealand Medical Journal* (Online), 134(1534), 51-6. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33927438/>

Wilson, O. W., Whatman, C., Walters, S., Keung, S., Enari, D., Rogers, A., & Richards, J. (2022). The value of sport: Wellbeing benefits of sport participation during adolescence. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(14), 8579. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph19148579>

Zarrett, N., Veliz, P., & Sabo, D. (2020). Keeping Girls in the Game: Factors That Influence Sport Participation. *Women's Sports Foundation*. DOI: <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.20188.33920>

Zhang, X., & Warner, M. E. (2023). Linking urban planning, community environment, and physical activity: a socio-ecological approach. *International journal of environmental research and public health*, 20(4), 2944. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph20042944>